

Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi,
Sayı/Issue: 1 – Sayfa / Page: 47-68
ISSN: 2630-600X VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 11.03.2018 Kabul/Accepted: 19.04.2018

ŞİİRDE ÖZGÜN SÖZCÜKLER TASARRUFU (TAHSİN SARAÇ ÖRNEĞİ)*

AUTHENTIC WORD CHOICES IN POETRY (EXAMPLE OF POET TAHSİN SARAÇ)

Dr. Öğr. Üyesi Rabia Őenay ŐİŐMAN
Muş Alparslan Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
rs.sisman@alparslan.edu.tr

Öz

Sanatseverlerce yakalanan çağrışımların aracısı kelimeleri ve seçili kelimelerle kurulu sıfatların yarattığı söz gücünün peşi sıra sezdirilen imgeleri özgün bir birleşimle kendine harç edinen Şiir, iletişime değil etkileşime ait estetik bir üründür.

Şiir üretiminde sarf edilen sözcük ve söz gruplarının ozanın amacına hangi düzeyde hizmet ettiği, Şiirin her okunuşta hissettireceği farklı duygu dünyasıyla ölçülebilir. Şiirde resimlenen soyut örüntünün somut olan kelimelerden hareketle aralanması, adı geçen ölçümü mümkün hâle getirebilir. Bunun için de Şiirdeki mecaz-gerçek arasındaki alışverişin kısmen de olsa çözümlenebilmesi adına sıfat ve sıfat birlikteliklerinin ve yeni söz ve ses oluşumlarının izini takip etmek gereklidir.

Bu gereklilikten yola çıkılarak Muş doğumlu Saraç'ın 1964-1989 yılları arasında yayımlanmış Şiirleri araştırma evreni olarak belirlenmiştir. İncelemede sıfat ve sıfat takımları somuta yakın ve soyut olma yönleriyle, yansımali kelimeler taşıdıkları seslerden aldıkları duygu değerleri gücüyle ele alınırken özgün söz buluşlarının izi sürülmüştür.

Yansızlık ilkesine uyularak evrenden seçili kırk Şiir üzerinden örneklem alma yoluna gidilmiş; sıfat ve sıfat takımlarıyla sözcüklerin, alışılmışın dışı olmaları tercih sebebi sayılmıştır. Kelimelerin sözlük anlamının

* * (10-12 Mayıs 2018) Tarih ve Kültür Bağlamında Muş Uluslararası Sempozyumu'nda sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

yanı sıra Őiirde kullanıldığı belirlenen duygusal ya da betimleyici anlamın da ses-söz temelinde irdelendiği çalışmanın Őiir ve anlam konulu disiplinlere fayda sağlayacağı dūřunılmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiir dili, Ses-söz ilişkisi, Yinelemeler, Sıfat, Sıfat takımı, Özgün kelime.

Abstract

In poetry, meaning is not completely conveyed through the real or metaphorical meanings of the words by the true conveyer as the sensation that each reader experiences from those words. Poetry takes its power from the sensations and images that are created with the words that's why it can be said that it is not for communication but for interaction.

To be able to understand the poet's aim in choosing certain words and phrases we can try to identify the different sensations that the reader gets from each reading experience of the poem. In order to do this identification, recognizing the abstract meanings created with concrete words can be helpful. For this purpose it is necessary to understand the relation between metaphorical and real meanings and this can be done by tracking the adjectives, adjectival phrases and new word and sound formations in poetry.

On the basis of this purpose we decided to examine Tahsin Sara's poetry, who was born in Muş, and whose poetry was published between the years of 1964-1989. In this research adjectives and adjectival phrases are handled with their real and abstract meanings while reflexive words are examined with emotional meanings they get from the sounds they have. Original and authentic words from Sara's poetry are also tracked down.

Following the objectivity principle from forty different poems of Sara, a sample group is chosen to examine and adjectives and adjectival phrases that were extraordinary were reason for preference. Determining and studying the emotional and descriptive meanings of the words different than their dictionary meaning, on the basis of word-sound relation can also be helpful for the poetry and meaning based disciplines.

Keywords: Poetic language, sound-word relation, repeats, repeat types, adjective, adjectival phrase, authentic word.

1. Giriş

Günlük dilden daha yoğun anlatımıyla ayrılan Şiir dilini tanımlayan Stephane Mallarme ona düzenlenmiş dil gözüyle bakar ve Şiiri, belli ilişkiler içindeki sözcüklerin dili olarak ifadelendirir. Şiir dili hakkında bir başka çalışmada G. Leech (1969: 5-7) Şiir dilini, günlük dil ile ilişkili bir biçimde ele alır. Leech, Şiir dilinin bazen genel dil kaidelerinin dışına çıktığını, bazen de yaratıcı sanatçıların öznel yaklaşımlarına bağlı olarak alışıldık bağlamdan ayrılıp özgün yapı ve anlamlarda yeni baştan Őekillendiđini belirtirken; kaynağını günlük dilden almış aktarma ve deyişlerin de bu yeni yapılanmış düzenekte sıkla yer aldığını dile getirir.

Tıpkı bir Arap darbimeselinde denildiği gibi, “el-ma’na fi batn’iş-şâ’ir”, Türkçe ifadeyle, şairin karnında olduğu farzedilen anlam, kuramcıların çoğu tarafından müşkil görülmüştür. Özünlü (1992:36) şiir dilini anlamlandırmadaki güçlüğü özetler ve şiirdeki kurgusal yapı kaynaklı farklılaşmalara dikkati çeker. Genellikle şiir, az ama öz; meramının çok ve çeşitli anlamlarla örülü sözlerle dile getirildiği bir edebî alandır. Şiir sahibi, esinlerini akıcı bir ahenkle iletmek isterken basit ama özgün ve çarpıcı ifade şekillerinin peşinde olur. Şiiri düzyazıdan farklı kılan bütün bu özellikler, anlamlandırma sürecini de ayrıcalıklı yapar.

Bir başka kuramcı (Çekirge, 1983: 148-152) şiirin anlamsal yapısındaki duyuşlara özgü oluşumun, şiirin kurulu olduğu kavramların kendi içlerindeki karmaşık bileşiklerle bağlantılı varsayılabileceğini ve bundan ötürü de sarf edilen sözcüklerin ses-anlam ilişkilerinin alışıldandan farklı ve değişik olmasından bahseder. Dar alanda yoğun ileti yüküyle şiir, esinlerin estetik duyuşlar çağrıştıracak tarzda ve kulağa hoş gelecek ahenkte aktarımı için kullanılır. Bu ise çoğu zaman günlük dil kurallarının kısıtlı imkânlarını zorlayıcı bir söz mimarlığını gerekli kılabılır.

Günlük dilin şiirce kurgulanması sonucu ortaya çıkan yapının değerlendirilmesi, dil bilimi uzmanlarınca bir yükümlülük olarak görülmüştür. Aksan’a (1993:19) göre şiir, dil biliminin birçok alanını yakından ilgilendiren ve adı geçen bilimin kapsamında bulunan bir unsurdur. Dil bilimi çalışmaları yazın yapıtlarının incelenmesine yöneldikten sonra, bu alanda araştırmalar yapan uzmanlar yazındaki dil kullanımlarına ilişkin birtakım kuramlar ortaya çıkardılar (Özünlü, 1982:77) ve şiir dilindeki sapmalar, yinelemeler gibi tasarruflar, bu yeni çıkan kuramlar açısından ele alınır oldu.

2. Amaç

Saraç’ın şiir dili, tercih ettiği söz ve ses yapısı, dizelerde hayat bulmuş yeni sözcük oluşumları çözümlenmek istenmiştir. Öncelikle bu dildeki yinelemeler dil bilimi, üslup ve duygu değerleri açısından yorumlanmıştır. Özgün söz buluşları yaklaşımında ele alınmış farklı bağdaşıklarla oluşan dil sapmaları da ikincil amaç bağlamında incelenirken, sıfat, sıfat takımları ve yansımali sözlere de ayrıca dikkat çekilmiştir.

3. Yöntem

Yinelemenin işlevleri anlatılırken, yeni duyuşlar oluşturmak, *estetik güzellik sağlamak, anlam ve kavramları pekiştirmek gibi konulardan bahsedilir ve deyiş biliminde (stylistics/üslup) yinelemeler,*

dil bilimsel olarak, ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi, anlam bilimi ve metin açıları altında incelenerek sınıflandırılır (Özünü, 1987: 44). Bahsi geçen bu sınıflandırmalardan hareketle çözümleme aşamasında veriler özgün söz buluşlarını içeren yinelemeler ve sapmalar başlığı altında değerlendirilerek yorumlanmış; sıfat ve sıfat takımlarıyla yansımali sözlerden bazı örnekler ayrıca ele alınmıştır.

4. Evren

Kullanılan edebî dil, çalışma evreni olarak tercih edilmiş ozana ait 40 şiir içinden ve rastgele işlemle belirlenmiş örneklem grubu adı altında sınırlandırılmış metinler üzerinden yapılmıştır. Türü anlamları sezdireni yeni söz-ses buluşlarının tespit edilebildiği dizelerin çözümü, yineleme ve sapma çeşitleri göz önünde tutulmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Okurda estetik bir etki bırakan sıfat-sıfat takımları ile yansıma yapısındaki sözcük türlerine ayrıca dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

5. Bulgular ve Yorumlar

Çalışmada ele alınmış dizelerin sahibi olan Saraç, 1930 Muş doğumludur. Gazi Eğitim Enstitüsündeki öğreniminden sonra Paris'e gider. Yabancı dil öğrenimini burada hızlandırır. Yurda dönünce Gazi Eğitim Enstitüsü Fransız dili ve edebiyatı öğretim görevlisi olarak Fransızca öğretmenliği ile Fransızca-Türkçe ve Türkçe-Fransızca çeviri çalışmaları yapar. Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu üyeliğinde bulunur. İlk şiiri 1954'te *Varlık* dergisinde neşredilir. 1956'dan sonra, *Varlık*, *Türk Dili*, *Dost*, *Papirüs*, *Sanat Rehberi* gibi dergilerdeki şiirleri ve yazılarıyla tanınır. İlk şiir kitabı 1964'de yayımlanan bir *Ölümsüz Yalnızlıkta* adlı eserdir. Bu eseri 1968'de *Güneş Kavgası* takip eder. Sonraki yıllarda ozan ve serbest yazar olarak edebiyat dünyasına hizmet eden Saraç'ın, 1989 yılının Haziran 29'unda "... yarı kalmış bir dizenin burukluğunda", "... dışerde, ısırılmış, son sözcük parçası" tadında bu dünya hayatı sonlanmış olsa da çeviri, yazı ve yarın yüklü şiirleriyle *donmamış yoğun duyguların diriliğinde kalmaya da devam edecektir*.

Çehresinin sert anlamlı çizgilerini eğitici-ozan tabiatıyla yumuşatmış, esmer bir anadolu insanı olan Saraç alışılmışın dışındaki tarzıyla "... Onduran, gönendiren bakışların gökkuşağı/... Evrenin, varlıkların uyumunda bir Tanrı ..."[†]; geleneğin görgüsü izinde oluşmuş yinelemeleriyle "... Gökselliğimsin sen benim/ Sen benim gökselliğimsin ...; ... Gök gök olalı tanık, yer yer olalı ..."[‡]; türlü

[†] Saraç, Tahsin (1969). Güneş Kavgası "Senleme Şiiri" sayfa 18

[‡] Saraç, Tahsin (1969). Güneş Kavgası "Gök Gök Olalı Tanık" sayfa 9

anlamalara gebe dizeleriyle “...Zonklayan saç uçlarında böğürtlen böğürtlen/ Dökük köprüler gibi çatırdayan bir yalnızlık ...”[§], yaşadığı dönemin zihniyetinden ilerde bir dil anlayışı sahibidir. Yazmayı dile hizmet olarak nitelemiş (Saraç, 1964) sanatçı diğer ozanlar gibi duygu, düşünce ve sesi ardına takarak kullandığı ikilemelerdeki gibi “gürül gürül, gök gök, yürek yürek” hep güzelin peşinde olmuştur.

Şiir dilinin dil bilimi açısından ele alındığı çalışmalarda tekrar eden sözler olan yinelemeler ses bilgisi, biçim birimi, anlam bilimi, söz dizimi ve metin dil bilimi ile ilgili olmak üzere çeşitli açılardan tetkik edilmiştir. Bu yazıda ise Tahsin Saraç’ın örneklem grubu kabul edilmiş şiirlerinde özgün söz buluşları kapsamında tespit edilmiş yinelemeler ve sapmalarla ilintili olan dizeler incelenmiştir. Ayrıca sıfat-sıfat takımlarıyla yansımalı sözcük türü içinde bulunan söz ve sözcük öbeklerinden birkaçı, uyandırdıkları estetik etki yönleriyle değerlendirilmiştir.

Türk yazınında yinelemelerin ortaya çıkışı eskiye dayanır. “*Mâni kültürü etkisindeki şiirlerin hepsinde kıt’a aliterasyonu (mısra başı ses yinelemesi) bulunur. Ayrıca bu şiirlerin hepsinde olmasa da iç aliterasyonlar, mısra aliterasyonları ve çeşitli mısra tekrarlarından yararlanma*” söz konusudur” (Kortantamer 1982:78).

Klasik edebiyatla ilgili yazılmış belâgat eserlerinde yinelemeler “*eserde kastedilen manayı vermek için en güçlü ve önemli kelimeyi birkaç defa tekrar etmektir ki bundaki fayda, aynı sesin kulak üzerine art arda gelişyle o kelimenin dinleyen zihninde yerleşmesi ve böylece aranılan tesirin oluşmasıdır*” (Eliaçık, 2014) şeklinde tanımlanan söze dayalı bir edebî kullanım olarak verilir.

6. Saraç’ın Şiirlerinde Görülen Yinelemelerden Örnekler Şu Şekildedir:

6.1. Ses bilgisel yinelemeler

Şiir dilinde ritmik uyumu sağlayan ses tekrarlarıdır.

Yeraydın (1969: 111)

Bir günaydın burdaki sevdiklere

Ver elini uzay sonra

Ve aylamak bir tunç sabahta

*Yeraydın ** demek üzre*

Yepyeni evrenlere

...

§ Saraç, Tahsin (1969). Güneş Kavgası “Yalnızlık” sayfa 20

** Şair tasarrufunun dikkate alınması sebebiyle metinde ne şekilde yazılmış ise bu hâl korunmak suretiyle örnekte kullanılmıştır.

Ünsüzler arasından en fazla tercih edilen sesler azalan sırayla: /n/41, /r/38, /k/32, /l/31, /d/25, /z/16, /m/14; Ünlüler arasından en fazla tercih edilen sesler azalan sırayla: /e/72, /a/43, /i/30, /ı/23

/r/ sesinin ihtiva ettiği ahenk zenginliği dizelerde hissedilmektedir. Şiirdeki +1Ar çokluk ekinin yinelenmesi bu sesteki sıklığın bir diğer sebebidir. /d/, /n/, /r/, /m/, /z/ ötümlü sesler taşıdıkları yumuşak tınlarla şiirin ses yapısında akıcı bir ritim gerçekleştirmektedir. Aynı zaman da bu gibi ötümlü ünsüzlerin seçimiyle ilişkili olarak sakinlik ve duygusallığın dile getirilişi şeklindeki kabul, yaygın görüştür (Adıyaman, 2010). Burada da aydınlık günlerin huzurunu ve mutluluğunu yansıtabilme düşüncesi bu yaygın kabule ters değildir. Yine aynı şekilde /k/ ötümsüz ünsüzün seçimi *kesinlik, kararlılık* temalarıyla ilişkili olarak düşünülür. Bu tür bir yargı, şiirin dizelerinde hedeflenen *gelecek günlerin mutlak aydın olacağı* duygusuyla aynı eksendedir.

Anlatım bilimi (*deyiş biliminde/stylistics*) çalışmalarında üslup üzerine gerçekleşmiş genel hükümlerden biri /e/ sesinin *aydınlık dolu günler* gibi güzel duyguların yüklenicisi olduğudur. Bu durum güzel ve parlak gelecek umudunun dillendirildiği şiire gerekli dinamizmi vermesi anlamında yerinde bir belirlemedir.

Toplamda 83 tane ünsüz ve 77 tane ünlü kullanılmıştır. Üslup incelemelerinde varılan yargılardan bir başkası ise ünsüzlerin daha fazla kullanıldığı metinlerin hareketli bir yapı içermesidir. Bu genel hüküm, aydın günlerin mustusunun verildiği şiirimiz ile örtüşmektedir.

Tahsin Saraç'ın şiirinde bulunan ses bilgisel yinelemelerle oluşturulmuş sese dayalı düzenlemenin anlamsal boyutu etkileme düzeyini göstermektedir.

6.2. *Bîçim birimsel yinelemeler*

6.2.1. *Bağlaç Yinelemesi*

Dizelerde bazen ritim vermek bazen de gerekli duyulan anlam ayrımını sağlamak adına *bağlaç yinelemesine* (Özünü, 2001: 117) başvurulur.

*Bu yöre **ne** açlıklar, kavgalar, kanlar...*

*Ve bu su, **ne** canlar almıştır bu su*

***Ne** gelinler yutmuş, **ne** taylar, boğalar...*

.... (şiirler-şairler)

6.2.2. *Ön yineleme ve Ek yinelemesi*

Bu yineleme, birbirinin arkası sıra gelen dizelerin baş tarafında aynı sözcük ya da sözcük öbeklerinin yinelenmesiyle yapılır. Bu düzenek ritim ile beraber anlama da olumlu katkılar sunar (Özünü 1987:45).

Aynı dizelerin sonunda yapım ve çekim eklerinin değişik sözcüklerde kullanımıyla **ek yinelemesi** de gerçekleştirilmiştir.

...

Orada da kıyıların arasında ayırım var mı

Orada da kardeş kardeşe kıyar mı

Orada da her son bakış özlem, her son soluk ah mı

Orada da sevmek

Orada da gülmek

Orada da duymak ve düşünmek günah mı....(Bir Kıl Boyunlunun Yersiz Ölümü İçin)(1968:16)

Yineleme sese dayalı bir anlam imkânı hazırlamıştır. /o/ ve /a/ geniş ve kalın ünlülerin ağır, karanlık duyuların sezdirilmesine yönelik kullanıldığı kabul edilmiştir. Buna karşılık /r/ ve /d/ ötümlü ve yumuşak ünsüzlerin tercihi bu karamsar havanın biraz olsun dağılmasına hizmet eder gibidir.

Hem dize başında hem de sonunda gerçekleşmiş yinelemeler sözcük seçiminin ve dizilim işlevinin ustalıklı düşünölmüş olduğunun delilidir. Ritmik uyumun akışı, anlam dünyasına nüfuzu kolaylaştırmış aynı zaman da şiirin duygu dokusundaki bütönlüğü korumuştur. Dikey düzlemde yapılan yinelemelerin şiire farklı bir estetik boyut kazandırdığı görölmür. İkinci Yenicilerin “biz şiiri yazarız, ortaya çıkan biçim neyse odur” tarzında içeriğin biçimi belirlediğine dair yaklaşımlarını bu yeni geometrik uygulamada sezinlemek mümkündür.

6.2.3. Art Yinelemeler

Art arda gelen dizelerin sonlarındaki sözcüklerin ya da söz öbeklerinin ritmik düzen sağlamak ve şiirin semantik değerinin kuvvetlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bu yinelemeler kafiye ve redife benzerliği sebebiyle gelenekten beslenmiş gibidir.

Geçkin Bir Kızdan Geceye (1963)

Aralanır kara camlar ardından, sessiz

*Geçkin, soluk bir kızın boğuntusu, **geceye**.*

O uyku-uyanıklık arası kollarında

*Gerinir bir umutsuz açlığı, **geceye**.*

...

Art yinelemede bulunan /e/ asonansı ince duyuların yüklenicisi olarak düşünölmür. Bu tür ince duyular /g/, /c/, /y/ gibi yumuşak ünsüzler eşliğinde lirik bir kurgu yaratılmasına yardım eder. Art yinelemenin bir dize ara ile kullanılması şiire, sese dayalı bir durgunluk yaratmıştır. Bu atmosfer *gece* metaforuyla uyumludur.

6.2.4. İkileme/İkizleme Ve Paralellik/Koşutluk Şeklindeki Yinelemeler

Günlük dili müziğe eş değer bir yapıyla buluşturma çabasıyla ozan, benzer ya da yakın sayılabilecek nitelikteki sesleri akıcı ve yerinde kullanmayı bilmiştir.

Aynı yapıml ve çekim eklerinin tekrarına dayalı olarak yapılan ek yinelemesi Saraç'ın dizelerinde sık başvurulan bir tertip şekli olduğundan aşağıdaki şiirde ek yinelemesi örnekleri de mevcuttur.

Ozanın **Otuzüç Menekşe** adlı eseri, sanatın imkânlarını düşünce yönlü kullanımına güzel bir örnektir ve kendi zihniyetinin doğal bir yansıması olarak görülebilir. Nitekim Saraç, bir söyleşide (Karaahmetoğlu, 1969) “*bence çağımızın şiiri, her çağda olduğu gibi, kavga şiiridir, günümüze dek süren gerçek şiirin çizgisi budur bence. Şiiri kendi güçsüzlüklerinin, mızızlıklarının, sulu gözlülüklerinin ya da yeteneksizlikleri ve soyut özlemlerinin bir aracı sananların şiirciği, çağımız onur çizgisinde yer alır türden şeyler değildir*” diyerek düşünce yönü ağır basan kendi şiir anlayışını beyan etmiş gibidir. Şiir dilini düşünce yönlü kullanımı ile Saraç kendi dünyasına dair ipuçlarını da vermiş olur.

Otuzüç Menekşe

Bir morlukta alabora oldu gök

Tan söktü

Güneş dik doruklara konan bir öpücüktü.

...

Yürüyordu

Yürüyordu değil, sürülüyordu

...(şiirler-şairler)

Otuzüç Menekşe adlı şiirde, “yürüyordu”, “kan” ve “ezgi” örneklerinde aynı kelimenin tekrarıyla ikileme denilen yineleme tarzını benimsenmiştir. Dizelerde “bu dağ” ve “bu su” söz öbekleriye, paralel düzenek içinde verilmiştir.

6.3. Sözdizimsel Yinelemeler

Şiir dilinde kullanılan sözdizimsel yinelemeler Türk halk geleneğinde sıkça karşılaşılan nakaratlara benzer yapıda görülür. Şiirde anlam açısından bütünlük kuran bu kullanımlara sıkça başvurulduğu bilinir.

Görünüm

...

Ve sonar bir küf-yeşil, bir gece-yeşil

En kutsal kavramlar adına, ülke üzre

Anırır sakal sakal

Ak yeller esişti, duydun

Aymaz

Gerçeğe varamaz

...

(Saraç, 1968)

Bu şiirde Saraç, **ak** yinelemesinin etrafında *gül, düş, kuş* gibi nahif ve hoş duygu değerleri taşıyan sözlerle oluşmuş öbekleri sıralarken “duydum” sözünde /d/ ünsüzün taşıdığı yumuşaklık ve /u/ ünlüsünün yarattığı hafiflikle; olumsuzlukların yanında, güzel duyuların da varlığını müjdelere gibidir.

Öte yandan *aymaz, yobaz, yalan, bağnaz* şeklindeki adlanmış sıfatları *varamaz* yinelemesinin etrafında kümelenmiş; böylece, geniş zaman olumsuzluk kipi /-mAz/’ın barındırdığı /z/ sürekliliği ünsüzü, küme oluşturduğu diğer sözlerin ihtiva ettiği /z/ sesleriyle beraber güçlü ve devamlı bir ritim sağlamıştır. Bu ritim, küme içindeki olumsuz anlamlı sözlerin kabul edilmez yanlarına aynı süreklilikle vurgu yaparak dizeler bitse de tasarlanan duygu-düşünce bütünlüğünü sürdürmek istemiştir.

6.4. *Metinsel Yinelemeler*

Bazı araştırmacılar tarafından sözdizimsel yinelemelere de örnek olarak verilen nakarat şeklindeki yinelemeler sözcük öbeği ya da dize bütününe yinelenmesi ile oluşturulur ve Türk edebiyatı geleneğinde şiirsel ahenk yanı sıra anlamda birlik sağlaması kullanım sıklığının gerekçeleri olarak görülebilir.

Bir An Karamsar (1973:394)

Yorgun bir deve gibi çöktü koyağa akşam

*Bungunluk **buğu buğu** tütmektedir*

Kül-mavi kayalarda bir yaban üveyik

*Acıyı can evinden **ötmektedir***

...

Metinsel yinelemenin anlam üzerinde pekiştirici etki yaptığı düşünülür. Nakarat yoluyla gerçekleşen ses tekrarları, anlamla kaynaşmış armonik bir tertip sunar. Kalın ünlülerin karanlık, karamsar duyularını uyandırdığına dair yargı, şiirimizin başlığına ve dizelerde sezdirilen hisse uygun bir hava yaratır. Bu şiirde de dizelerin sonunda yapım ve çekim eklerinin değişik sözcüklerde kullanımıyla yapılan **ek yinelemesi** vardır. Ek yinelemesinde kalın ünlülerin baskın oluşu, şiirin melankolik duyularına fonetik bir katkı sunar. Saraç’ın şiirlerinde sıkça başvurulmuş ek yinelemeleri tarzındaki ses düzeneği aşağıdaki dizelerde de vardır.

Şiirde anlamsal ve yapısal bağlamda paralellik kuran ve nakarata benzeyen metinsel yineleme örnekleri Saraç'ın şiirlerinde sıkça başvurulmuş bir yineleme türüdür. “*Gök gök olalı tanık, yer yer olalı*” adlı şiirde metinsel yineleme şeklinde düzenlenmiş dize içinde aynı sözün tekrarıyla yapılan ve dil biliminde ikileme/ikizleme olarak belirtilmiş bir yineleme türü de bulunmaktadır.

Gök gök olalı tanık, yer yer olalı

Gök gök olalı tanık, yer yer olalı

Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca toprağa

Kara Saban ardında çökük omuz

...(Saraç, 1968 :9)

Metinsel, ikileme ve ek yinelemesi tarzında gerçekleşen tekrarlar güçlü bir armoni sağladığından, alışılmış bir kafiye sisteminin yokluğu şiirin tamamında ritmik bir eksiklik yaratmamıştır. Ses düzeninde kurulan paralellik şiirin anlam dünyasını pekiştirmiş ve ozanın duygu-düşünce ufkunun okura ulaşan yankısı olmuştur.

G. Leech (1969: 42-43) Şiir dilinde belirlenmiş sapmaların türlerini sözlüksel, dilbilgisel, sesbilimsel, yazımsal, anlamsal, lehçesel olarak göstermiştir.

Aksan (1995: 166) şiirde sapmayı sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde ve dilin söz diziminde bilinçli değişikliklere gitme; dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlatım biçimlerini kullanma eğilimi olarak nitelemiş ve sapma türlerini sözcüksel, biçimbilimsel, anlambilimsel, sessel ve öteki sapmalar şeklinde sıralamıştır. Burada da bu anlayışlar gözetilmiştir.

Yaşayan diri Türkçenin peşinde yeni deyişleri az ya da hiç tanınmayan biçim birimlerle seslendiren ve “şiir yazmak, dil yapmak, dil yaratmaktır” (Uyguner: 1968: 829) diyen Saraç'ın “*ayırcı niteliği Öz Türkçe sözcüklerde toplanır*”; Cemal Süreya “*onun dizelerinde Öz Türkçe sözcükler kilit taşı*”dır (2006: 309) der. Kendi devrinde, güzel Türkçe kaygısı taşıyan bir kavram bulucusu ve yeni birtakım kavramları Türk diline kazandırmak için çaba sarfetmiş bir dilcidir. “İşlev ‘function-fonksiyon’, kılıcı ‘practice-uygulama’, konum ‘situations’, köken ‘origin’ gibi karşılıkları düşünebilmiş bir dil kullanma becerisine sahiptir (Saraç, 1967). Ama Saraç'ın öz Türkçe söz tercihi ister istemez şiir dilinde bazı sapmaları da beraberinde getirmiştir.

7. Saraç'ın Şiirlerinde Görülen Sapmalardan Örnekler Şu Şekildedir

7.1. Yazımsal Sapmalar / Biçimbilimsel Sapmalar

Şiirin dizilimiyle ilgilidir. Şiirin yazı düzeninde olan değişiklikleri içerir (Özönlü, 2001: 142). Dizeler geleneksel tasnif ile değil de farklı

bir sıra gözetilmişse, yazınsal dış sapma denilen yazı düzeni sapması gerçekleşir. Aşağıdaki örnekler bu türdendir.

İçerden İşıyabilmek

*Bir filinta genç asılmış gibi acılı bir gece
Bir dağ ozan öldürülmüş gibi allak bullak
Kanara kaçkını bir susku
Uyusam, kirlenecek uyku.*

....

*Duvar delen bir bungunluk, ama içim yeşil başak
Bin demire baskın işte benim evren-sığmazlığım
Ak bir alın, silen korkuyu*

*Bir sevgi, ışılan tan boyu
(Saraç, 1974)*

Bu dizelerde olduğu gibi dizelerin bilinenin dışında bir dizilimle sıralanması alışıldık yazım kurallarının dışında olan bir durum olduğundan adı geçen türde bir sapma örneğidir denilebilir.

Günlük dilin belli şekillerinde istemli değişikliklere gitmek ve bir çeşit orijinal düzenekler yaratmak olarak tanımlanması mümkün olan *yazınsal sapmaları* Aksan *Biçimbilimsel Sapmalar* genel başlığı altında ele almıştır (Aksan, 1995: 174)

Üçlükler

*Sonsuz var
Ne denli incelirse incelsin sevelerle
Herkesi herkesten ayıran o taş duvar*

....

*Ak bili
Bitimsizliğinde kavganın, o en kurtuluş üzere
Bir al bahar, yüreğin taçdamarına ekili
...(Saraç, 1970)*

Aşağıda yer alan “Üçer İkilik Ya Da Çatal Sevgi Dönemeci” adlı şiirinin dizilimi yine aynı şekilde alışıldan farklıdır. Dize öbeklerinin başında yer alan A, Z, A gibi nitelemeler başlıkta geçen “çatal” a nazire yapar gibi birbirine çapraz gelecek şekilde sıralanmıştır.

*ÜÇER İKİLİK
YA DA ÇATAL SEVGİ DÖNEMECİ*

*A
Uykuma düş-gölge indi
Fındık dallarından bir çocukluk-el*

...

Z.**A**

*Sen, kendinden uğratılma ürkek karaca
Ki pınar başında nicesusuzluk solur.*

....

(Saraç, 1974)

“Örenlenmek Ölümlenmek” adlı şiirindeki dizeler cümlelerin bir parçası diğer dizeye taşacak biçimde kullanılmış. Dize ortasında cümle bittiği için noktalama işareti kullanılmış. Yine bitmiş cümle sebebiyle dize ortasında büyük harf ile diğer bir cümleye başlanmış. Bu açıdan adı geçen şiir de yazımsal sapmalardan sayılabilir.

Acı! Ak umuda kara döl! Ey ki senlenirim

....

Ve de güz. Gövel ördek, ayrılık,sızlak duman...

....

Ve kara son. Her adımda o daha bir öptüğün

Hüznün buzdağı yürekle

Sen, handidir içinde dönenip durduğum ölüm!

(Saraç, 1973)

7.2. Sözcüksel Sapmalar

Araştırmacılar tarafından bu sapmanın iç ve dış şekilleri olduğu belirtilmiş de Saraç’ın şiir kurgusunda görülmüş kök ve ek biçimlerinin yeni ek birleşimleriyle oluşturulmuş farklı denilebilecek türevleri dikkate alınmıştır. Aşağıdaki şiirde “yetingen” ve “devingen” sözcükleri “çekingen” gibi bir türetim örnek alınarak gerçekleştirilmiştir.

Yetingenlik, Korku ve Acı Üstüne

Yitiklik yüreğine sarı bir suskunluk yağar

...

Yetingen

Bir kaya-kavgayıdır kartal mavilikte uçar

Bir başkaldırı, vuruşma, en onur veren.

...

Çekingen

Ak köpüklü bir sevinçte çiçeklenir ki sular

...

Ve mor bir acı kanar

Devingen.

(Saraç,1971)

... *Eli yatkın her yolla bire bin tecimine* (Saraç, 1968)

1935 yılında benzeşim yoluyla türetilip teklif edilmiş fakat revaç bulmamış ticaret anlamında öz Türkçe bir kelimedir (Ayverdi, 2005). Değişik ses ve söyleyişe sahip sözcüklere özel ilgisi olan ve yeni ses ve söz birleşimleriyle ahenkli ve özgece kullanımların yolunu açan Saraç, sanata dair olan seçimlerinde alışılmamışın yanında yer almıştır. Çünkü genellemelerin dışında kalan duygu ve düşünce dünyasının ayrıntılarını, sağlam bir ses-anlam örüntüsünde sunmak istemiştir.

Kısmış ince kemiklerini ilkel bir erinç

....

Çağlamsı bir mutluluğu çiseler artık (Saraç, 1967)

Saraç örneksime ile türemiş “erinç”, “çağlamsı” kelimelerini kullanmıştır. *Bilinç* ya da *sarımsı* gibi kelimeleri andıran bu türevler Günümüz Türk dilinde alışıldık türden değildir. Bunlardan “çağlamsı” /+msI/ ekiyle sıfat değil isim olan bir sözcükten işletilmiştir.

Bazı bölgelerde baharda hemen hemen her gün ikinci vakti yağan yağmur (Ayverdi, 2005) olarak bilinen *Kırk İkinci* ifadesinin Saraç’ta *Kırk İkinci* hâline dönüşmesi sebebiyle bahsi geçen öbek sözcük türetmeye ilişkin sapmalardandır.

Kırk İkinci

Kirli sarı güneşlerde yoz bir yaşantı

Ve sonunda varılan

Bir kırk ikinci,

Yorgun (Saraç, 1965)

Aşağıda yer alan “**Deniz Kıyısında, Kavgasız**” şiirinde,

....Ilık *savurularla* zeytin dallarına

Eskil Ege günlerinden bir soluk uzamış.

...(Saraç, 1970)

“Eskil” “savuru” gibi benzeşim yoluyla gerçekleşmiş kullanımlar ortak dilde yaygın değildir.

Kavga şiirindeki

Güliyordu güneşle bir özgür sabah

Yelcene, dılcene, gülcene bir sevinç

Yürek davul vuruyordu (Saraç, 1969: 6)

kelimelerinin türetimi de bu türden bir sapma olduğunu gösterir niteliktedir. Çünkü “böyle+cene”, “iyi+cene” şeklinde kullanım yaygın olan ve eşitlik, benzerlik gibi işlevleri yerine getiren /+cA/ eki /+nA (< gInA, kInya) küçültme ekiyle genişletilerek pekiştirme anlamı güçlendirilmiş zarflar yapan bir ek hâline gelmiştir (Korkmaz, 2009:37). Sözlü dilde işlek olmasına rağmen yazı dilinde kullanımı tek tük misallerle sınırlıdır (Tietze 2002: 14).

(Deniz Kıyısında, Kavgasız'dan)

...

Supsuskun otlar, sular, ovalarBörtü böcek **erince** kol sıvamış. (Saraç, 1970)

“supsuskun” “erinc” kelimeleri yaygın kullanımları olmayan kelimelerdendir.

Ozanın “**senleme**” (Saraç, 1967) adlı şiirinde kullandığı başlık, alışıldık şekillerin dışında bir türetim olduğundan bu türe güzel bir örnektir.

“*Yaz Kırağısı*” adlı şiirde de kullanılan

Yürekdeşim...

...

Ve sen can, yaradaşım, onmaz acılı.

(Saraç, 1972) kelimeleri de aynı şekilde alışıldık olmayan türemelerdendir.

Üçlükler şiirinde geçen

Gece patlar, o haykırmaz; sesi çıksa, ölümsek. Kelimesi de türetmeyle ilgili saptadır.

...(Saraç, 1970)

Örenlenmek Ölümlenmek (Saraç, 1973) şiirinin başlığında geçen sözcükler de türetmeyle ilgili saptadır. Çünkü sözcükler, alışılmışın dışındaki bir kullanımla dönüşlü çatıda türetilmiştir.

Eski dönemlere ait arkaik sözcük kullanımı da sözcüksel saptamalardandır. Bu tür saptamaları, Özünlü (2001:153), tarihsel dönem saptamaları içinde değerlendirmiştir.

Kavga şiirinde de “tin” ve “savuru” sözcükleri kullanılmıştır. “Tin” sözcüğü, ruh anlamında (Ayverdi, 2005) Eski Türkçe kaynaklı arkaik bir sözcüktür. Nitekim, Cemal Süreya “*öz Türkçenin şairi*” saydığı Saraç için “şiirinde çağdaş ortam arkaik görünümlele belirir (1973) demiştir.

Ve tinler üstünde serin bir savuru

(Saraç, 1969: 6)

7.3. Dil Bilgisiyle/Biçim Bilimiyle İlişkili Saptamalar

Günlük dilin, belli çekimlerinde, kelimelerin başka kelimelerle kurduğu öbeklerde bilinçli bir şekilde yapılan değişikliklerle oluşturulmuş biçim birimsel ve kelimelerin cümle içindeki sıralanışlarında gerçekleştirilmiş söz dizimsel saptamalardır.

Leech ve Özünlü'nün “dilbilgisel saptamalar” arasında yer verdikleri saptamalardan önemli bir bölümü için Aksan, biçim bilimi açısından değişiklikler gösteren kullanımlardır (1995: 174) der.

*En varılmaz uzakta da olsa yeter ki solusun
İç gecemde, ışıyacak bakışı hep benim için:
Kem kişiler yüzünden artık yabancı düştüğüm
Hâlâ Kerem yanığında ovasıyla MUŞ* (Ural, 1972: 226)

Saraç'ın şiirinde bulunan MUŞ şeklindeki özel yer adı yazımı mevcut dil bilgisi kurallarının dışında olduğundan bu türden bir sapmadır.

Günlük dildeki alışıldık kullanım şekilleri “gerile gerile” ya da “önüne gerilmek” şeklindeki kullanım Saraç'ın aşağıdaki şiirinde alışılanın dışındadır.

Karanlığı kürek kürek ateşe verenler
Sayrılar, uykusuzlar üstüne *gök gerilenler* (Saraç, 1973)

“Gök gerilen” söz öbeğindeki “gerilmek” kelimesinin ortak dildeki anlamları: En düz duruma getirilmek; gergin bir şekilde örtünmek; (bir şeydiğer bir şeyin) üstünü örtmek veya önünü kapamak; kasılmak; huzursuz duruma gelmek”(Ayverdi, 2005) olarak verilmiştir.

Kıya, Kan, Hak ve Sevi (Saraç, 1968)

...

Töre diye, yasa, kural diye dama tıktular.

....

“Delğe tıkmak” olarak günlük dilde deyim şeklinde kullanılan /tık-/ eylemi, alışıldık tarzın dışında farklı bir sözcükle öbeleşmesi sebebiyle bir sapmadır.

Kıya, Kan, Hak ve Sevi (Saraç, 1968)

...

Netsin ki prangalı yüreği, ayakları

Ne etsin > n'etsin şeklinde bir yazım ile düşen sesin /'/' ile gösterilmesi gerekir. Bu kurala uyulmayıp ağız kullanımını esas alan söyleyişin yazıda kullanımı sesle ilgili bir yapılmış sapmadır.

....

*Kırıp atacak ama **tükrük** gibi hepsini* (**Kıya, Kan, Hak ve Sevi**'den)

Tükrük > Tükürük şeklinde yaygın dilde yazılıyorken orta hece ünlüsünün düşürülüp yine yerel söyleyiş tarzının esas alınması aynı türden bir diğör örnektir.

7.4. *Anlam Bilimi Açısından Görülen Sapma Örnekleri*

Ozanlar sözcükleri ve onların alışıldık bağdaştırılma biçimlerini değiştirerek daha önce bilinmeyen türetme ve birleşik oluşturma yöntemlerini tercih ederler. Böylece yeni ve değişik

göstergelerle bilinen kullanımların dışında alışılmadık bağdaştırmalar yaratırlar.

Kıya, Kan, Hak ve Sevi (Saraç, 1968)

...

Töredışılık bir illerinin töresi!..

*Sevgisi serin sularla **alacalan**an yüreği*

Töredışılık sözcük yapısında görülen iki kelimenin birleşik sözcükgibi düşünülüp tek ve özge bir anlamın ifadesi için kullanımı, anlam bilimi türünden bir sapmadır.

“Üzüm alacalanması” (Ayverdi, 2005) gibi somut anlamda alışıldık olan kullanım “yürek alacalanması” gibi mecazî bir bağlamda sunulması alışılmadık anlamlandırma şeklidir.

Ozanın “Üçlükler” adlı şiirinde

Öldürür mutluluğuna vurduğun el seni

*Gece patlar, o haykırmaz; sesi çıksa, **ölümsek**.*

...(Saraç, 1970)

“Mutluluğuna vuruluşulan **el öldürür**”: “Yabancı” ya da organ adı “el” sözcüğün mecazlı kullanımı;

“gece patlar”: Gece metaforunun patlayıcı bir madde gibi varsayılması;

“o haykırmaz, sesi çıksa, ölümsek”: Ses çıkar, haykırmaz, *ölümsek* (?) gibi duyular sebebiyle bu dizeler anlam sapmasına örnek gösterilebilir.

7.5. *Sesle İlintili Sapma Örnekleri*

Şive-Ağız Sapmaları/Bölge Ağızlarına Özgü Sapmalar

Bu sapma çeşitinde kelimeler, standart dildeki sesleri değiştirilerek kullanılır. Ozanlar duyularını standart dildeki alışıldık göstergelerle ifadelendirmek yerine belirli bölgelerde konuşulan şive ya da ağız kullanımlarındaki ses değişikliklerini dikkate alarak dizelerini oluşturma yolunu tercih ederler. “*Böylece bir yandan konuşulan dilin doğallığı, bir yandan da kişilerin bölgesel ağızlarla olan bağlılığı*” verilmiş olmaktadır (Aksan,1995: 78).

Senleme şiirinden

Sen ey dört mevsim duruşlu ecem

....

*Sepserin mor bir ölümü sürükler, **aha***

Geçtiği yerde gölgen (Saraç,1967)

Dizede geçen “aha” söyleyişi yerel bir kullanım şeklidir.

Aşağıda bulunan (**Deniz Kıyısında, Kavgasız**’daki) dizelerde

....

Balkır mavilerde bir kavgasızlık
Kurdu kuşuyla tüm doğa **onamış**. (Saraç, 1970)

...

Sen Mardin kalesi bakışlı **sevdicek**
Mutluluk iki adım iki duduağında (Saraç, 1973)

....

Bilgensi bir aptallıkla geciken diriliş
Yekinmenin bir kurşun atımı uzağında. (Saraç, 1973)
“balkır”, “onamak”, “sevdicek”, “yekinme” halk ağzından
kelimelerdir.

“**Örenlenmek Ölümlenmek**” şiirinde geçen
Batan gün kana kesicek

....

Sen, handidir içinde dönenip durduğum ölüm! (Saraç, 1973)
şiirindeki “kesicek, handidir” örnekleri yerel söyleyişle oluşmuş
sapmalardandır.

“**Gibi Üzerine Türlemeler**” şiirinde kullanılmış

...

Eski bilgilerden **söylenik** ... (Saraç, 1972).
kelimesi de bu tarz sapmalara benzer niteliktedir.

“**İçerden İşyabilmek**” şiirinde

Senin gözlerin kara
Nerden ve ne **sürem** baksan
Yıldız ağar karanlığa. (Saraç, 1974) “sürem” ifadesi yine halk
ağızına uygun bir tarzdir.

8. Tahsin Saraç Şiirlerinde Sıfat-Sıfat Öbekleri ile Yansılardan Bazı Örnekler

Çatlayan Yalnızlık
Kısımış ince kemiklerini **ilkel bir erinç**
Üşür, **ıslak ıslak düşsel ikindilerde**
Mor yağmurlarla döğülen
Delikli çingene çadırları

....

En kızıl karanlıkta, **o mızrak çığlığıyla**
Havalanır bir mezar kuşu
Titreşen **soğuk bir yitiklikte**.

...

Ak dut süzgünlüğüyle şimdi sayrılarevinde
Yorgun suskunluğunda **ıplık düşler diker**
Gümüş ipliğiyle o gerçeklerin. (Saraç, 1967)

İlkel ve /erin-/ < erinç yani erinmek sözcüklerini bir arada kullanarak âdeta uyuşukluğun ilkelliği, çağdıılığı sezdirilmek istenirken “İslak” ile “yağmur” kelimesinin art arda getirilmesiyle “üşür” sözünün etkisi pekiştirilmiştir.

“Mor” renk adı ile /döğ-/ eyleminin birlikte kullanımı sıkıntıyı çağrıştıran duyuları belirli kılarak “delikli” “çingene” ve “çadır” kelimelerinin de söz dizimine girmesiyle kurgulanmış olumsuz havaya yoksunluk duygusu da eklenmiş olur.

“Karanlık”tan sonra getirilen mızrak sözü ile bir soyut bağlamda bir zıtlık oluşturulmak istenmiştir. Ardından yansıma türündeki “çığlık” sözcüğü “mezar kuşu” öbeğinin de etkisiyle “tizlik ve keskinlik” duygularını çağrıştırmaktadır.

“Soğuk” ve “yitmişlik” ile kurulan öbek, kaybolmuşluğun sezdirdiği mahzunluk algısını yaratır gibidir. Bu öbeğin öncesinde kullanılmış “titreş-” eylemi bu duyusun uyandırdığı melankolik havayı besler. Aynı zaman da bu okuru, hastalıklı bir yorgunluğun suskun kederine hazırlar.

Yalnızların sığındığı düşler anlatılırken ak dut gibi somut bir olgunun süzgülük gibi soyut bir anlamla vasıflandırılmış olması alışıldık bir yaklaşım değildir; ıplık düşlerin gümüş iplik ve /dik-/ eylemiyle birlikte kurgulanması da yine genelin dışında, alışılmadık bir kullanımdır.

“Dayanılmaz, çatlayan yalnızlıkların hissettirdiği yitikle bir başına ve hasta; bitimsiz suskunluklar içinde yorgun...” gibi sıfatlarla çevrelenen boğucu yalnızlık evreni; gerçeğin gümüş aydınlığına sahip olduğu hâlde, rahatlatıcı düşlerin ılık avuntusu içinde ilerler. “Çatlayan yalnızlık” duygusunun meydana getirdiği boğucu karamsarlık, çok geçmeden hayal kadar aydınlık ve engin bir sınırsızlığa taşınır; bu, sözcüklerle çizilmiş bunaltıcı ve ağır duyuları biraz olsun hafifletmiştir.

9. Tartışma ve Sonuç

Saraç’ın dizeleri ses tekrarlarıyla gerçekleşen ritim zenginliği yanı sıra; düşüncelerin özel duyularla güzelleştirildiği bir söz dağarcığıyla donanmıştır. Saraç, yapıcısı olduğu söz kalıplarını dilediği gibi kullanmış ve içine döktüğü duyuları türlü anlamları barındıracak biçimde tasarlamıştır.

Saraç’ın şiirlerinde *metinsel*, *ikileme*, *ek yinelemesi* gibi farklı türlerde yapılmış tekrarlar şiirlerinin armonik yapısına güçlü bir etki sunmuştur. Öyle ki, gelenekten beslenmiş bir kafîye sisteminin genel olarak yokluğuna rağmen şiirlerinin ses örgüsü zengin ritim içerir. Farklı dizilimlerle kurulan paralellikler sayesinde seslerin hazırladığı

yeterlilikler şiirlerin anlamlarında hem bütünlük hem derinlik sağlamıştır. Üstelik seslerin tekrarı şiirlerine kanıksanmaktan uzak bir çeşitlilik ile estetik etkiyi arttırıcı bir duyarlılık kazandırmıştır.

Saraç'ın bilhassa kendi devri için hayli farklı sayılan öz Türkçe kelimeleri, şiir dilinde kullanması, özge duygulanmaların alışılmışın dışı bir tarzda aktarılması sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Şiirsel dilde, iletilerin etkili bir yoğunlukla ama bir o kadar da anlaşılır ve zevkli açılımlarla verilmesini mümkün kılan yöntemleri başarılı bir şekilde uygulayabilmiş olan Saraç, gelenekten beslenmeyi de ihmal etmemiştir. Vurgulamak istediklerini şiir sevenlerin kalplerinde yer etmesini sağlamak adına dilin imkânlarını göz önünde tutarak ve estetik dokunuşlardan taviz vermeden dizelerini oluşturmasını bilmiştir.

Saraç'ı farklı kılan en önemli özellik elbette geçmiş ve gelecek arası gidip gelen bazen çağdaş bazen arkaik yapıdaki ama mutlak özgün sözcüklerle oluşmuş dildir. Bu çalışmada Saraç'ın şiir diline kattığı zengin söz dağarcığı yanında dizelerini güçlü kılan ses-söz yapılanmaları ele alınmış, ozanın şiir dilindeki özgün yaklaşımları açığa kavuşturulmak amaçlanmıştır. Şiir dilinde sergilenen ses-söz ilişkisinin tatbik edilen yöntemlerle ulaştığı etki seviyesi örnekler üzerinden gösterilmeye çalışılmış; bu şekilde şiir dilinde ses-söz kapsamında gerçekleşen yaratıcılığa dikkat çekilerek günümüzün dil bilimi incelemelerine şiirde dil kullanımı açısından bir katkı sunulmak istenmiştir.

Kaynakça

- Adıyaman, C. (2010). Türkçede Ses Ve Anlam İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *16-18 Aralık III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu* (1-10) İzmir. Bildiri Kitabı. <https://tr.scribd.com/doc/76964698/Ad%C4%B1yaman-Ceyda-Turkcede-Ses-Anlam-%C4%B0li%C5%9Fkisi-Dunya-Dili-Turkce-Sempozyumu-2010>
- Aksan, D. (1993). *Dilbilim Açısından Şiir*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, , 1974, Sayı: 271 XXIX, sayfa. 558-559.
- _____. (1995). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Ayverdi, İ. (2005). *Kubbealtı Lugatı-Misalli Büyük Türkçe Sözlük- 3* cilt. İstanbul; Kubbealtı Neşriyat,
- Eliaçık M. (2014). Belagat Kitaplarında Tekrîr Sanatının Tarif ve Tasnifi (Ahmed Reşid 'ö. 1956'-Nazariyyât-ı Edebiyye'den naklen). *Asos Journal, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl:2, Sayı:7, Aralık, Sayfa 1-7.

- Karaahmetoğlu, İ. (1969). Yeni Yılda Sanatçı Tahsin Saraç'la Konuşma, *Ilgaz Dergisi*, Ankara: Ocak, Sayı. 88, sayfa. 5-6.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, 3.baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kortantamer, T.(1982). Türk Şiirinde Ses Konusunda ve Ses Gelişmesinin Devamlılığı Üzerine Genel Bazı Düşünceler. *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmalar Dergisi* İzmir: 1971 Sayı.1, sayfa. 61-106.
- Leech, G.(1969). *A Linguistic Guide to English Poetry*, Longman.
- Özünü Ü. (1982). Şiir Dilinde Sapmalar, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ankara: Ağustos 1982, C:XLV, Sayı. 368, sayfa.77-85.
- _____. (1987). Dilbilim ve Edebiyat Konusu Olarak Yinelemeler. I. Dilbilimi Sempozyumu Dilbilimin Dünü, Bugünü, Yarını (18-19 Haziran 1987). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. Sayfa. 44-51
- _____. (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Saraç, T. (1965). Kırık İkinci *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Aralık, C: XV, Sayı: 171, sayfa. 177.
- _____. (1967). Çatlayan Yalnızlık *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi*. Ankara, Mart, C: XVI, Sayı: 186, sayfa. 423.
- _____. (1967). Senleme, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim, C. XVII, Sayı. 193, Sayfa. 14-15.
- _____. (1967). Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılıklar. (Tahsin Saraç 1970-1979 yılları arası, *Türk Dili* dergisinde “Batı Kaynaklı Sözcüklere Karşılıklar” bölümünün aktif hazırlayıcılarından olmuştur).*Yeni Dergi Aylık Sanat Dergisi*, Yıl 4, Sayı. 37- Ekim, DE Yayınevi.
- _____. (1968). *Bir Kıl Boyunlunun Yersiz Ölümü İçin*, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Nisan, C:XVIII, Sayı:199; sayfa. 16-17.
- _____. (1968). Görünüm. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim, C. XIX. Sayı. 205, sayfa. 15. _____ (1968). Güz ve Göç Üzre *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Eylül, C.XVIII, Sayı. 204, sayfa. 571.
- _____. (1968). *Güneş Kavgası*. Ankara: Dost Yayınları 70.
- _____. (1969). Kavga *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim, C. XXVI, Sayı. 217. Sayfa. 6.
- _____. (1969). Yeraydın. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Mayıs, C: XX, Sayı: 212, sayfa. 111.

- _____. (1970). Deniz Kıyısında, Kavgasız. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Eylül, C: XXII, Sayı: 228, sayfa. 443.
- _____. (1970). Üçlükler. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Haziran, C. XXII, Sayı. 225, sayfa. 187.
- _____. (1971). Çiçek Karanlığına Tüneyen Sevi. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ocak, C.XXIII, Sayı. 232, sayfa. 280.
- _____. (1971). Gecenin Karnı *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, Ankara: Nisan, C.XXIV, Sayı. 235, sayfa. 13.
- _____. (1971). Yetingenlik, Korku ve Acı Üstüne. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Nisan, C. XXIV, Sayı. 235, sayfa. 18.
- _____. (1972). Gibi Üzerine Türlemeler. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Mayıs, C.XXVI, Sayı. 248, sayfa. 109.
- _____. (1972). Yaz Kırığı. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ağustos, C. XXVI, Sayı. 251, sayfa. 410.
- _____. (1973). Bir An Karamsar. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Şubat, C. XXVII, Sayı. 257, sayfa. 394.
- _____. (1973). Örenlenmek Ölümlemek. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Nisan, C. XXVIII, Sayı. 259, sayfa. 28.
- _____. (1973). *Direnmeler*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- _____. (1974). İçerden İşıyabilmek. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Mayıs, C.XXIX, Sayı. 272, sayfa. 628.
- _____. (1974). Üçer İkilik ya da Çatal Sevgi Dönemeci. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Mart, C. XXIX, Sayı. 270, Sayfa. 482.
- _____. (1963). Geçkin Bir Kızdan Geceye. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim, C.XIII, Sayı. 145, sayfa. 24.
- _____. (1967). Sen Üzre Dal Dal İniş. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Nisan, C.XVI, Sayı. 187, sayfa. 494.
- _____. (1969). Kavga. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim, C. XXVI, Sayı. 217. Sayfa. 6.
- _____. (1972). Onduran Acı. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Aralık, C.XXVII, Sayı. 255, sayfa. 248.
- _____. (1978). Güvercin Kasapları. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ocak, C.XXXVII, Sayı. 316, sayfa. 20.
- Süreya C. (1973). *Direnmeler* (Tahsin Saraç) “Arka Kapak Tanıtım Yazısı”ndan. İstanbul: Cem Yayınevi.
- _____. (2006). *Şapkam Dolu Çiçekle, Toplu Yazılar I*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s.309.

- Tietze, A. (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı*, C. I (A-E). İstanbul: Simurg Yayınları.
- Ural, O. (1972). Tahsin Saraç'ın Şiirlerinde Yürek, Renk, yalnızlık ve Anadolu. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Haziran, C. XXVI, Sayı. 249. Sayfa. 222-226.
- Uyguner, M. (1969). *Güneş Kavgası*. Kitaplar-Tenkit. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Mart, C: XIX, Sayı. 210, sayfa. 829-830.
- _____. (1965). *Bir Ölümsüz Yalnızlık*. (Saraç, Tahsin, Şiirler. Ankara: Çeviri Yayınevi) Kitaplar-Tenkit. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. Ankara: Ekim C. XV. Sayı. 169, sayfa. 53.
- <http://siirlersairler.blogcu.com/tahsin-sarac-yasami-yapitlari-ve-siirlerinden-ornekler> (Erişim Tarihi: 12.01.2018)